

**Yeni İletişim Kanalları ve
Toplumsal Değişim Bağlamında**

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin Babacan,
İnönü Üniversitesi
İletişim Fakültesi
**Toplumsal Derinlik,
Sosyal Medya ve Gençlik**

Prof. Dr. Cengiz Anık,
Marmara Üniversitesi,
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
**Gençlik, Toplumsal Hareketler
ve Sosyal Medya**

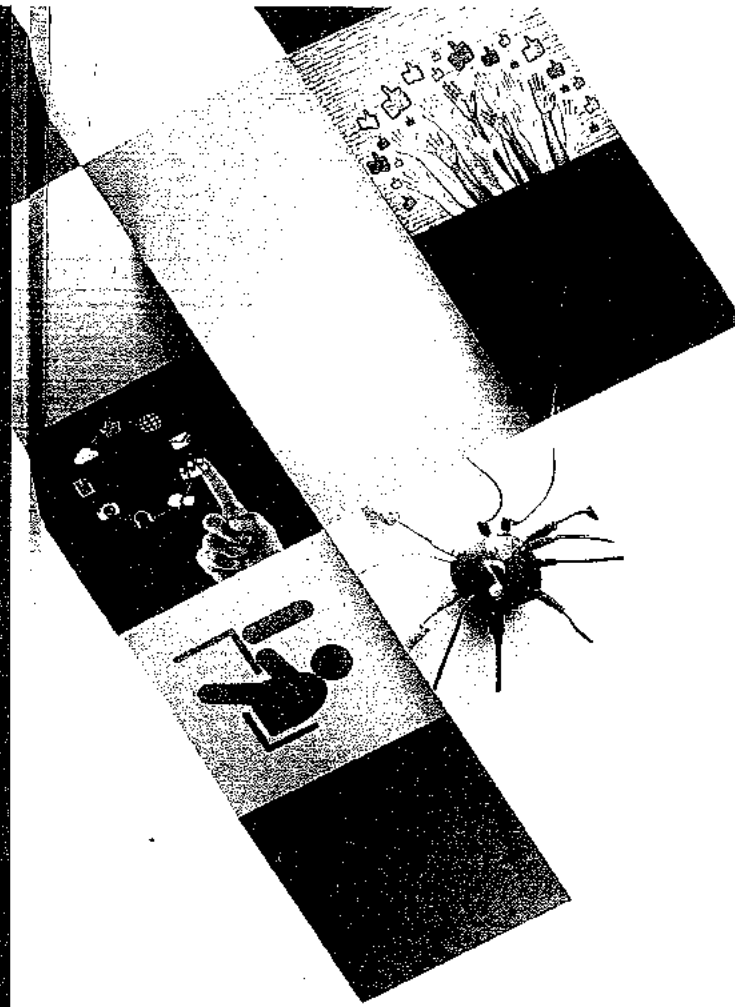
Yrd. Doç. Dr. Hasan Topbaş,
İnönü Üniversitesi
İletişim Fakültesi
**Gençliğin Sosyal Medya Kullanım
Alışkanlıkları ve Siyasal Hayata e-Katılım**

Yrd. Doç. Dr. Hediyeullah Aydeniz,
Marmara Üniversitesi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
**Kamusalılığın Tahakkümünden
Kaçarken Kamusallaşmak: Yeni Medya,
Gençlik ve Mahremiyet**

GENÇLİK, İLETİŞİM ve SOSYAL MEDYA

Yeni İletişim Kanalları ve Toplumsal Değişim Bağlamında GENÇLİK, İLETİŞİM ve SOSYAL MEDYA

**GENÇLİK, İLETİŞİM
ve SOSYAL MEDYA**

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
ADINA SAHİBİ | Owner

EDİTÖRLER | Editors

YAYIN TÜRÜ | Publication Type

BASKI | Print

YÖNETİM YERİ | Place of Directors

EĞİTİM, KÜLTÜR VE ARAŞTIRMA
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Mehmet Emin Babacan
Ömer Miraç Yaman

Kitap

SEMİH OFSET

Büyük Sanayi 1. cadde 627. sokak
No: 26 İskitler/Altındağ
Tel: 0312 341 4075
Fax: 0312 341 9898
info@semihofset.com.tr
www.semihofset.com.tr

Gençlik ve Spor Bakanlığı
Eğitim, Kültür ve Araştırma Gn. Md.
Örnek Mahallesi Oruç Reis Caddesi No:13
Altındağ / Ankara
Tel: 90 312 596 67 00
Faks: 90 312 596 67 99

ISBN: 978-605-4858-21-7

Yayın No: 95

Sevgili Gençler;

Küreselleşen dünyada yaşanan toplumsal değişimin etkileri hayatımızın her alanında hisedilmektedir. Son yıllarda bağımlılık, gönüllülük, kent, göç ve iletişim başlıkları altında yapılan çalışmaların gençlikle ilişkisini gösteren araştırmaların sayısı artış göstermektedir.

Bakanlığımız tarafında sizlere sunulan ve gençlik hakkında akademik araştırma içeren; "Gençlik ve Bağımlılık", "Gençlik ve Gönüllülük", "Gençlik, İletişim ve Sosyal Medya" ile "Gençlik, Kent ve Göç" adlı eserlerde bilgi birikiminizi arttırmanız, toplumsal değişim ve dönüşümler bağlamında yeni fikirler ve öneriler geliştirmeniz hedeflenmiştir.

Keyifli okumalar...

Gençlik ve Spor Bakanlığı

İÇİNDEKİLER

10

Öğr. Gör. Dr.
Mehmet Emin Babacan
Toplumsal Derinlik
Sosyal Medya ve Gençlik

82

Yrd. Doç. Dr. **Hasan Topbaş**
Gençliğin Sosyal Medya
Kullanım Alışkanlıkları ve
Siyasal Hayata e-Katılımı

35

Prof. Dr. **Cengiz Anık**
Gençlik, Toplumsal
Hareketler ve
Sosyal Medya

112

Yrd. Doç. Dr. **Hediyetullah
Aydeniz**
Kamusallığın
Tahakkümünden
Kaçarken Kamusallaşmak
Yeni Medya, Gençlik ve
Mahremiyet

60

M. **Mücahit Küçükyılmaz**
Hakan Çopur
Sosyal Medya ve
Kusaklar Arası Değişim:
Kazanımlar ve Kayıplar

Önsöz

Tarih artık ne kahramanların, ne orduların, ne de hakikat peşinde koşanların yazdığı bir şey olmaktan çıktı. Günümüzde tarih, sıradan insanların parmak uçlarıyla dokundukları teknolojinin sofistike yüzünde yazılır bir şey haline geldi. Öyle ki tarih her an, şimdi ve burada üretilen ve aynı hızla tüketilen bir metaya dönüştü. Böylece tarihi yazan, yaşayan ve tüketen günümüz insanı en sonunda kendisini de tüketim unsuru haline getiren bir şey icat etti. Tarihe armağan ettiği bu icadı ile tarihi yeniden yazdığını düşünen modern insanın tarih yazımının akıbetini zaman gösterecek. Yazılan tarihin, bir gölge gibi görülüp kaybolacak kadar kısa mı, insanlığın anlam arayışında bir soluk olacak kadar uzun mu olup olmayacağını yaşayıp göreceğiz.

Gelecek zamanlarda günümüze ilişkin en önemli tarih yazımının iletişim teknolojileri, özellikle sosyal medya araçlarında yaşanan gelişmeler hakkında olacağına kimsenin kuşkusuz yok. Fakat sosyal medya ile kendisini hayatın ve evrenin merkezinde gören günümüz insanının tarihe düşeceği not hakkında ise kimsenin çok fazla bir de fikri yok. Zira sosyal medya aracılığıyla yazıldığı düşünülen tarihin, suya yazılan yazıdan farkı yok gibi. Bu nedenle merkezinde insanın kendi aklı, özgürlüğü ve sözde iradesi bulunmasına karşılık, kendisi tarih olmaya namzet bir varlık olarak günümüz insanının serüveni anlaşılmalı ve kavranmalıdır.

Kainatın sırlarını Aydınlanma ile keşfettiğini düşünen modern insan, uzunca bir süre tarihin aydınlığını karanlığa boğdu. Her gelişme ve teknolojik yenilikle bu karanlığın dağılacığını düşünen modern insanın anlam arayışı ise hiç son bulmadı. Böylece anlam arayışının günümüzdeki karşılığı ve insanlığın kurtuluş umudu olarak internet ve sosyal medya işaret edildi. Özellikle gençliğin kendi varoluşuyla mücessem hale gelen sosyal medya kullanımı ile anlam arayışının tamamlanacağı düşünüldü. İnsanın kendi teki ile olan ilişkisinin yeniden kurulmasıyla dünyanın daha yaşanabilir bir yer haline geleceği varsayıldı. Gençliğin sosyal medya ile kendi özgül ağırlığı etrafında tarih yapımı ve yazımının gerçekleştirileceği öngörüldü. Gençliğin gündelik hayatı, siyasal, sosyal ve ekonomik hayatının baştan sona toplumsal öznesi kendi 'ben'i olan bir aura ile özgürlüğün zirvesine ulaşacağı fısıldandı. Böylece sosyal medya gençliğin hayatının vazgeçilmezi, özgürlüğün ve sosyalleşmenin mekanı, an'ın ve geleceğin belirleyeni olarak tarihteki yerini aldı. Fakat buna karşılık sosyal medyayı en çok kullanan gençliğin tarihteki yerinin ne olacağı ise muamma olarak durmaktadır.

Yaşadığımız an'ın insan ve toplum hayatına ilişkin önemli ipuçlarını içinde barındıran sosyal medya, her yönüyle kavranmayı hak etmektedir. Özellikle gençliğin kullanım pratiklerinin toplumsal parametreler çerçevesinde anlaşılması gerekmektedir. Bu anlamda sosyalleşmenin, paylaşımın, iletişim kurmanın ve daha birçok anlamlı pratiğin, sosyal medya bağlamında neye tekabül ettiğine odaklanmak gerekmektedir. Sosyal medyanın hakim paradigma etrafında dolaşıma sokulan temel özellikleri dışında, toplumsal ölçekte ne tür bir potansiyele sahip olduğu sorgulanmalıdır.

Gençlerin çevreleriyle iletişim biçimi, siyasal katılım pratikleri, toplumsal derinlik ile olan ilişkisi, kimlik ve aidiyet ilişkileri vb. hâkim algının ötesinde bir yaklaşımla anlaşılmalı ve kavranmalıdır. Bu kapsamda Mehmet Emin Babacan'ın *Toplumsal Derinlik, Sosyal medya ve Gençlik* başlıklı bölümde toplumsal yapının ortak hafızası olarak tanımlanabilecek birikimi olan *toplumsal derinlik* kavramı ve gençliğin sosyal medya pratiklerine odaklanılmıştır. Ayrıca toplumsal ölçekte sosyal medyayı en çok kullanan kesim olarak gençliğin sosyal medya kullanım ilişkisi ile toplumsal derinliğin dil, kültür, inanç, tarih vb. temel dinamikleriyle olan ilişkisi, literatürdeki hâkim algının ötesinde bir okuma çabası geliştirmektedir. Babacan gençliğin sosyal medya pratiklerinin olumlu katkılarının yanı sıra, özellikle küresel etkilere karşı sosyal medyanın gençleri atomize ederek daha savunmasız hale getirme ve sonuç olarak toplumsal derinliği eksiltme potansiyeline sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Sosyal medya son yıllarda toplumsal hareketler bağlamında sıklıkla gündeme gelmekte ve özellikle gençliğin sosyal/politik duruşlarının en önemli mecrası olarak görülmektedir. Bu bakımdan sosyal medya ve toplumsal hareketler zemininde gençliğin geliştirdiği pratiklerin, toplumsal derinlik ilişkileri bağlamında ele alınması gerekmektedir. Bu konuda *Gençlik, Toplumsal Hareketler ve Sosyal Medya* başlıklı bölümde Cengiz Anık, sosyal medyanın gençler arasında önemli bir dinamizm sağladığına dikkat çekmektedir. Fakat bununla birlikte toplumsal hareketler bağlamında sosyal medyanın istikrarsızlığı ve düzensizliği artırarak, herhangi bir idolojik ya da siyasal kaygısı bulunmayan kontrolsüz bir gücü beslediğini savunmaktadır. Özete Anık, gerek ülkemizde gerekse dünyanın farklı yerlerinde toplumsal hareketlerin sosyal medya sonrası temel iddialarını kaybederek, sistematik, planlı ve programlı yapılar olmadığını vurgulamaktadır.

M. Mücahit Küçükyılmaz ve Hakan Çopur'un birlikte kaleme aldıkları *Sosyal Medya ve Kuşaklar Arası Değişim: Kazanımlar ve Kayıplar*

başlıklı bölümde, toplumsal ilişkilerin sosyal medya sonrası en çok konuşulan ve merak edilen konularından biri olan kuşaklar arası ilişkiler ele alınmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bilgisayar, İnternet ve sosyal medya kullanımı her geçen yıl artmaktadır. Bu artışın en yoğun etkileri hiç kuşkusuz çocuklar/ gençler ve onların aileleri ile olan ilişkileri üzerinde görülmektedir. Bu etkiler, orta ve üst yaş grubundaki insanlarla onların çocukları arasında kuşaklar arası değişime zemin hazırlamaktadır. Her ne kadar söz konusu değişimin etkileri zaman içerisinde netleşecek olsa da, Küçükylmaz ve Çopur bu bölümde sosyal medyanın kuşaklar arası değişimdeki olumlu ve olumsuz rolünü tartışmaktadırlar.

Sosyal medyanın yoğun biçimde toplumsal hayatta, özellikle gençler arasında yer almaya başlamasıyla, siyasal partilerin politikaları ve seçmene ulaşma formlarında da kimi değişimler yaşandı. Aynı şekilde gençlerin de siyasal eğilimlerini sergileyebilecekleri yeni bir ortam olarak sosyal medyanın anlaşılması bağlamında Hasan Topbaş, *Gençliğin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Siyasal Hayata e-Katılımı* başlıklı bölümü ile söz konusu ilişkiyi açıklamaktadır. Topbaş özellikle İnternet ve sosyal medyanın sunduğu yeni olanakların, gençlerin siyasal katılımını nicel olarak artırırken, niteliksel bağlamda nasıl etkilendiğine odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Son on yılda İnternet ve özellikle sosyal medya teknolojisinin gelişmesi ile birlikte yapısal değişime uğrayan birçok olgu gibi, kamusal/ özel alan ve buna ilişkin mahremiyet kavramları da önemli değişimler yaşamaktadır. Sosyal medyanın bireyselliğe ve bireye açtığı düşünülen özgürlük alanı ile aynı zamanda mahremiyet konusunda neden olduğu tahribata ilişkin ilişkiyi Hediyeullah Aydeniz, *Kamusallığın Tahakkümünden Kaçarken Kamusallaşmak: Yeni Medya, Gençlik ve Mahremiyet* başlıklı bölümde ele almaktadır. Bu kapsamda Aydeniz, medyanın bir meydan okuma imkânını taşımakla beraber, özellikle sosyal medyanın, kamusal/özel alan, mahremiyet gibi kavramlar etrafında özel hayatın ve mahremiyetin yitimini tartışmaktadır.

Yukarıda özetlenen beş özgün çalışma ile alanyazına katkıda bulunmayı amaçlayan çalışmamız, gerek bu alanda çalışan meslektaşlarımıza, gerekse sosyal medyayla ilişkisi olan hemen herkese faydalı olmasını umuyoruz.

Ömer Miraç Yaman-Mehmet Emin Babacan

Katkıda Bulunanlar

M. Mücahit Küçükylmaz

Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı üniversitede Siyaset Bilimi alanında "Türkiye'de Demokrasinin Toplumsallaşması ve Siyasal İslam'ın Rolü: Millî Görüş Geleneği" konulu yüksek lisans tezini hazırladı. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü'nde "Polisin Meslekî Örgütlenmesi ya da Siyasallaşması ve Medyanın Yaklaşımı: Pol-Der ve Pol-Bir Olayları" konulu doktora tezini hazırlıyor. Halen Cumhurbaşkanlığı "Kurumsal İletişim Başkanı" olarak görev yapmaktadır.

Hakan Çopur

İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Halkla İlişkiler bölümlerinden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde "Türkiye ile ABD Arasındaki Nüfuz İlişkisi Analizi: 1 Mart Tezkeresi" konulu yüksek lisans tezini hazırladı.

Prof. Dr. Cengiz Anık

Lisans Eğitimini Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünde tamamlayan Cengiz ANIK, Yüksek lisans ve Doktorasını Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. İletişim Sosyolojisi, Siyasal İletişim, Endüstriyel İlişkiler ve Bilgi Kuramı konularında çalışan Anık'ın alanla ilgili on kitabı ve çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Anık hâlen, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü öğretim üyesidir.

Yrd. Doç. Dr. Hediyeullah Aydeniz

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünden 2001 yılında mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalında '1975-1980 Dönemi Sosyo-Kültürel Ortamında Birikim Dergisinin Yeri ve Önemi' başlıklı teziyle 2005 yılında yüksek lisansını tamamladı. Aynı anabilim dalında 'Kamusal Entelektüel ve Medya' başlıklı teziyle 2012 yılında doktorasını tamamladı. Halen Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Entelektüeller, iletişim ve medya çalışmaları, bilgi ve enformasyon üretimi, kitle iletişim teorileri, medya sosyolojisi ve medya okuryazarlığı konuları akademik ve bireysel ilgileri arasındadır.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin Babacan

Mehmet Emin Babacan Malatya'da dünyaya geldi. İlk orta ve lise eğitimini Malatya'da tamamlayarak, 2005 yılında Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. 2007-2009 yılları arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Birikim Dergisi ve Dergi Etrafında Gelişen Din Tartışmaları" isimli Yüksek Lisans tezini hazırladı. 2009 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde başladığı "Toplumsal Paylaşım Ağlarında Sosyal Sermaye Pratikleri" isimli Doktora tezini 2012 yılında tamamladı. Halen İnönü Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nde Yrd. Doç. Dr. olarak öğretim üyeliğine devam eden Babacan, Haziran 2014-Haziran 2015 tarihleri arasında Amerika'da University of Wisconsin-Madison'da misafir araştırmacı olarak bulunmaktadır. Mehmet Emin Babacan evli ve bir çocuk babasıdır.

Doç. Dr. Ömer Miraç Yaman

Ömer Miraç YAMAN İstanbul'da doğdu. 1999 yılında Yunus Emre Süper Lisesi'nden mezun oldu. Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde 2003 yılında, Yüksek Lisans eğitimini ise Selçuk Üni-

versitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde 2007 yılında tamamladı. Sakarya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Doktora eğitimine 2008 yılında başladı ve 2012 yılında tamamladı. 2009 ila 2014 yılları arasında Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde Öğretim Üyesi olarak görev yapan Yaman, halen İstanbul Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde öğretim üyeliği görevine devam etmektedir. 2010 yılında "Türkiye Gençlik Çalışmaları Bibliyografyası 1923-2010" ve 2013 yılında "Apaçi Gençlik: Gençlerin Toplumsal Davranış ve Yönelimleri İstanbul'da 'Apaçi' Altkültür Grupları Üzerine Nitel Bir Çalışma" adlı çalışmaları yayınlanmış olan Yaman'ın; Gençlik, Madde Bağımlılığı, Göç, Kentleşme, Aile, Alt kültür, Sosyal Hizmet Uygulamaları konularında makaleleri ve kitapları bulunmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Hasan Topbaş

1970 yılında Konya'da doğdu. İlk orta ve lise öğrenimi Konya'da tamamladıktan sonra, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümünü bitirdi. 2003 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans, 2009 yılında doktorasını yaptı. 2009 yılında yazdığı "David Easton'ın Sistem Kuramı Bağlamında Siyasal Katılma: Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma" tezi ile doktor ünvanını aldı.

1999-2009 yılları arasında gazi üniversitesinde Araştırma Görevlisi olarak çalıştı ve 2010 yılında İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesinde Yrd.Doç.Dr. oldu. 2010-2013 yılları arasında İletişim Fakültesi Dekan Yardımcılığı görevini yürüttü.

Hasan Topbaş'ın uluslararası bilimsel toplantılarda sunduğu 4 bildirisi ve çeşitli dergilerde yayınlanmış 3 makalesi ve 1 kitap bölümü ve bitirdiği 3 projesi bulunmaktadır.

Yrd.Doç.Dr Hasan Topbaş halen İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesidir. Evli ve iki çocuk babasıdır.